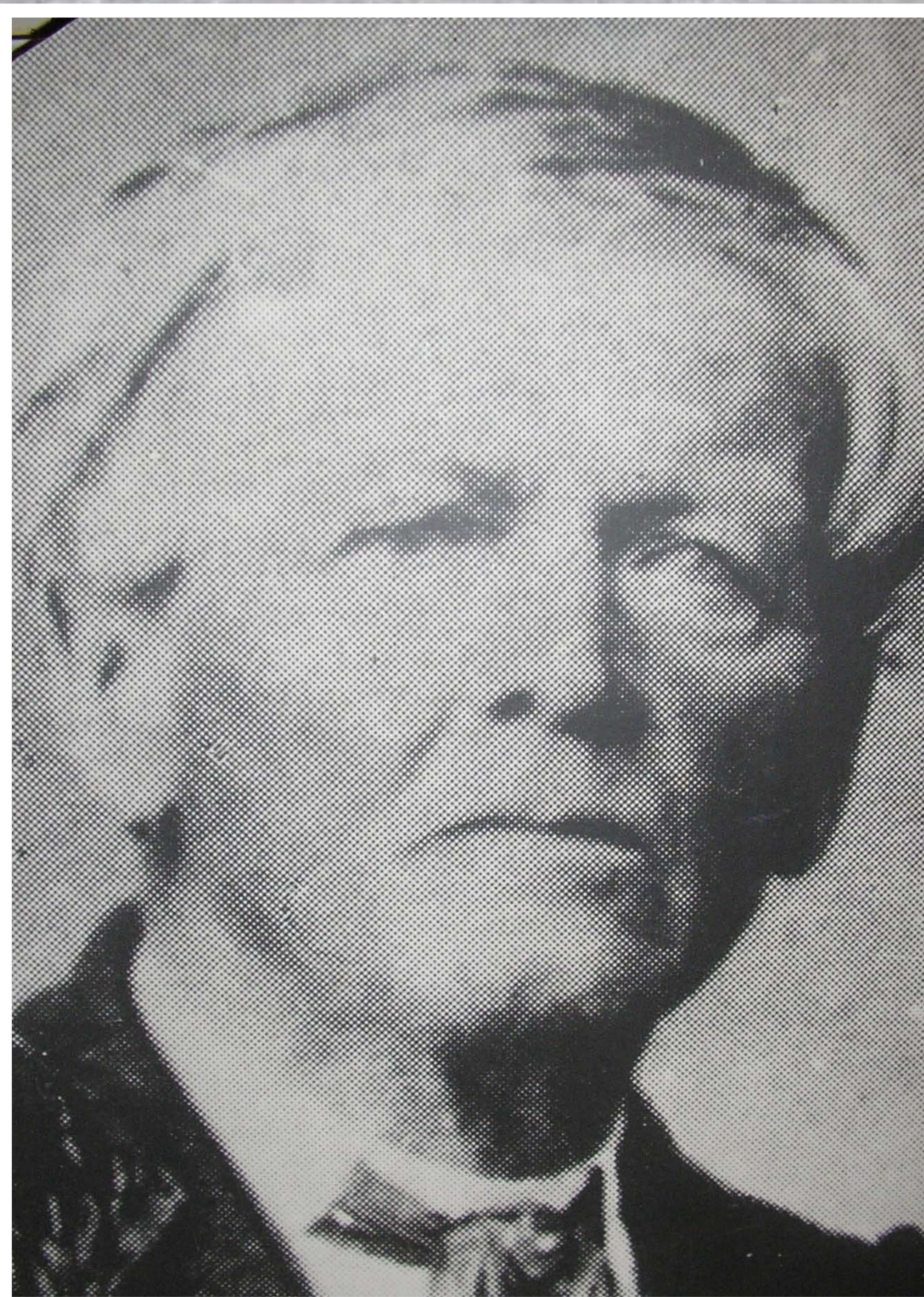

Vzorni učitelj Peter Musi

1799-1875

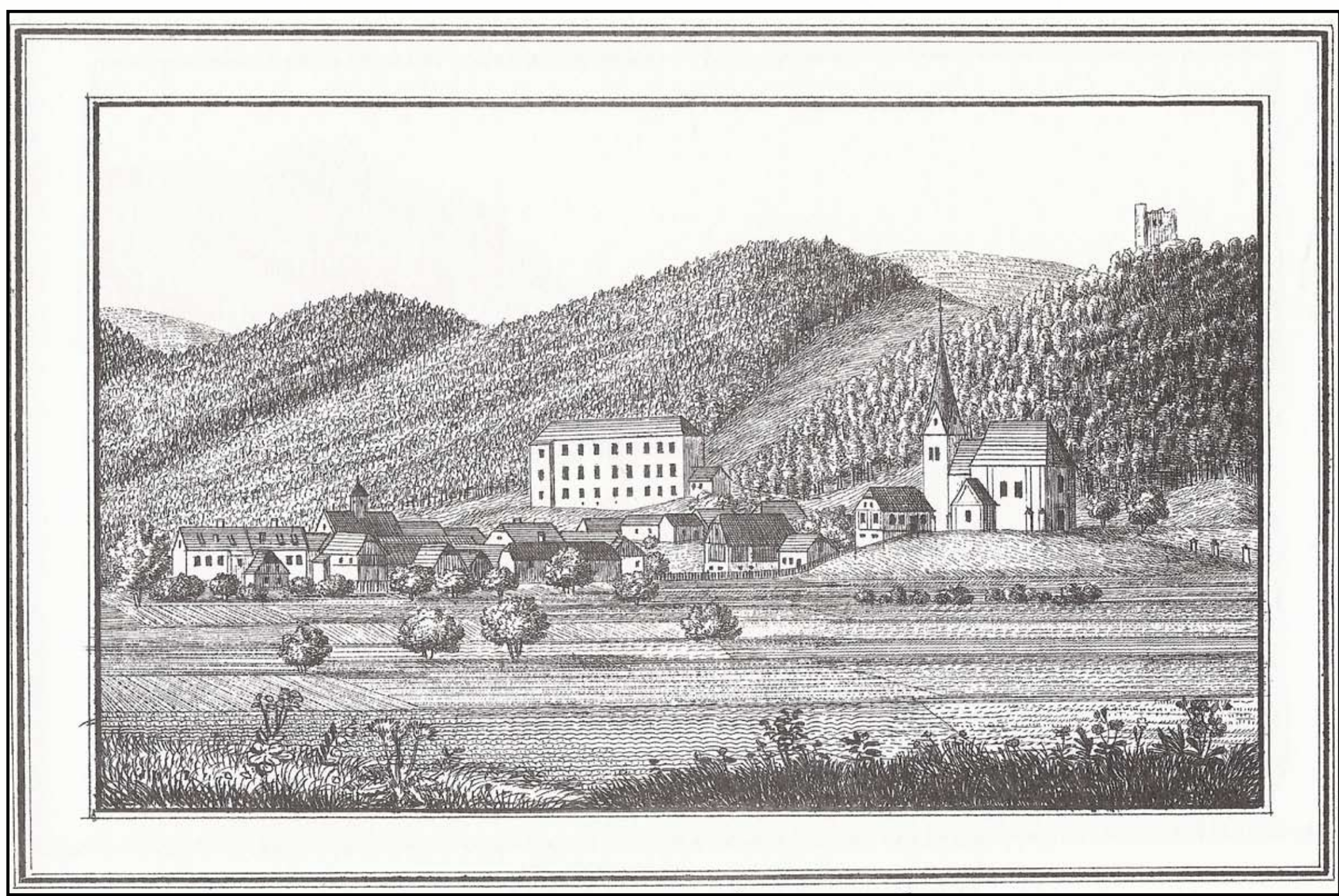

»Šoštanj je imel v trgu starodavno šolo v magistralnem poslopiju, na kateri je ta čas poučeval »Musterlehrer« (zgledni učitelj) Peter Musi. Bil je res vzoren učitelj, celo od Slomškega čistan, kateremu je pomagal sestavljati šolske knjige.

Mož visoke rasti, suhoten, okroglih, rdečih, obritih lic, z resnim, bolj tužnim in skrbnim obrazom, korakal je vsak dopoldan in popoldan od svojega stanovanja v mežnariji pri sv. Mihaelu v trg in mimo naše hiše v šolo. Ker ni bilo nobene šolske dolžnosti, so zahajali v šolo le otroci tacihi staršev, kateri so jih hoteli v šolo pošiljati, največ iz trga, iz okolice le bolj od premožnejših kmetov. Učni jezik je bil nemški, a s kmetskimi otroki, ki so govorili le slovensko, je učitelj tudi slovensko govoril. ...«

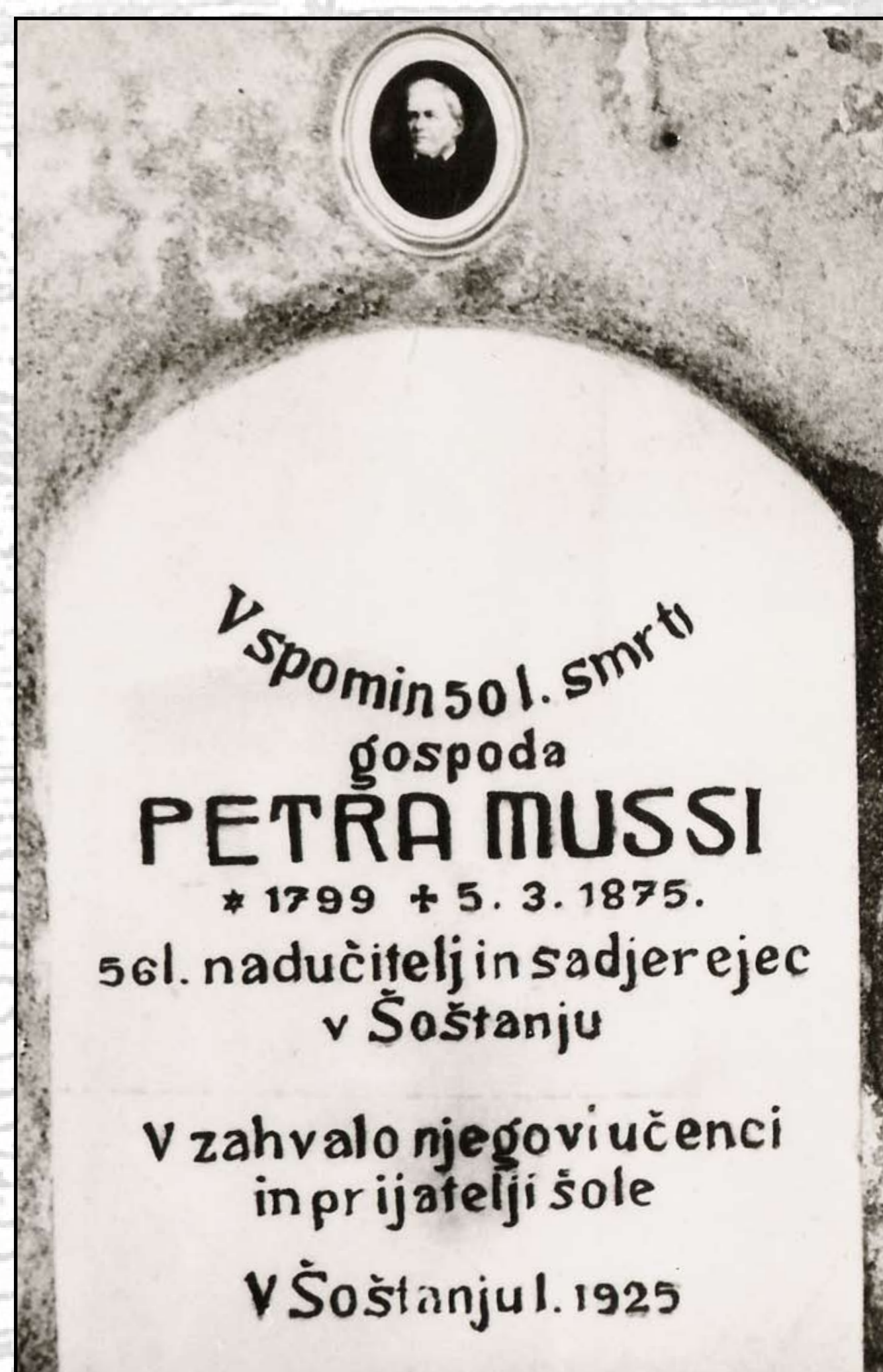
(iz spominov Josipa Vošnjaka)

NOVNA ŠOLA V ŠOŠTANJU, ZOR

▲ Stara Kaiserjeva suite. Podoba Šoštanja iz časa, ko je tu začel s poučevanjem Peter Musi. Šoštanjska šola je bila prva in edina šola, ki je bila v Šaleški dolini ustanovljena v času reform Marije Terezije in njenega sina Jožefa II. Kot začasna šole je pričela delovati že leta 1777, leta 1799 pa je postala redna. Pouk je najprej potekal v leseni mežnariji poleg cerkve sv. Mihaela, v začetku 19. stoletja pa je bila šola preseljena na glavni trg, najprej k obrtnikoma Kaplanu in Toterju, nato pa je dobila prostore v občinski hiši. Tu je ostala do leta 1887, ko so zgradili novo šolo. V njej (seveda večkrat povečani) je potekal pouk vse do leta 2005. Ko je Musi pričel poučevati je šolo obiskovalo le 54 otrok, leta 1872, ko je odšel v pokoj pa že 97 otrok.

▼ Peter Musi je umrl 6. marca 1875 star 76 let. Pokopan je bil na šmihelskem pokopališču. Ob 50-letnici njegove smrti so mu bivši učenci dali v zahvalo na steno mrtvašnice vzdati spominsko ploščo.

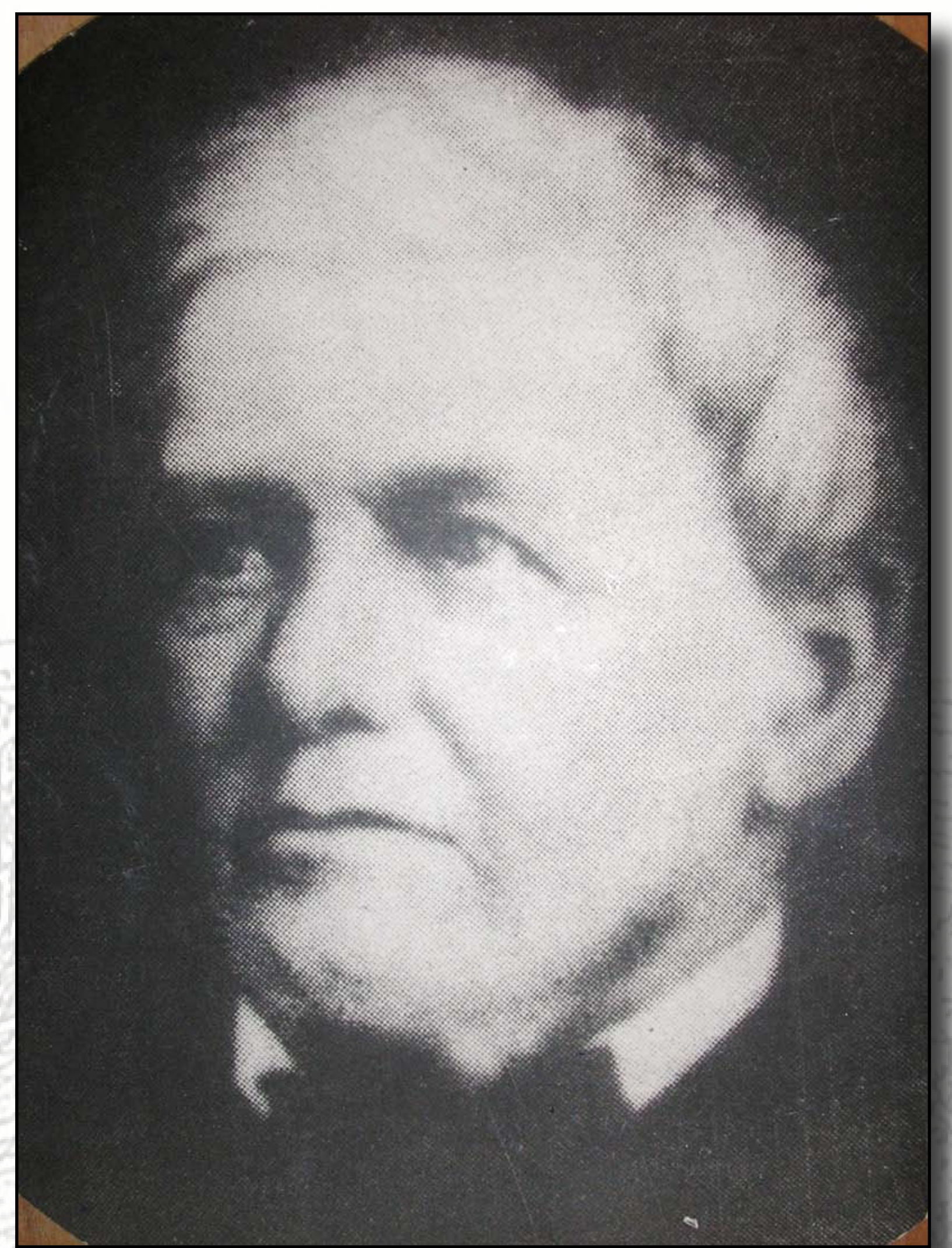
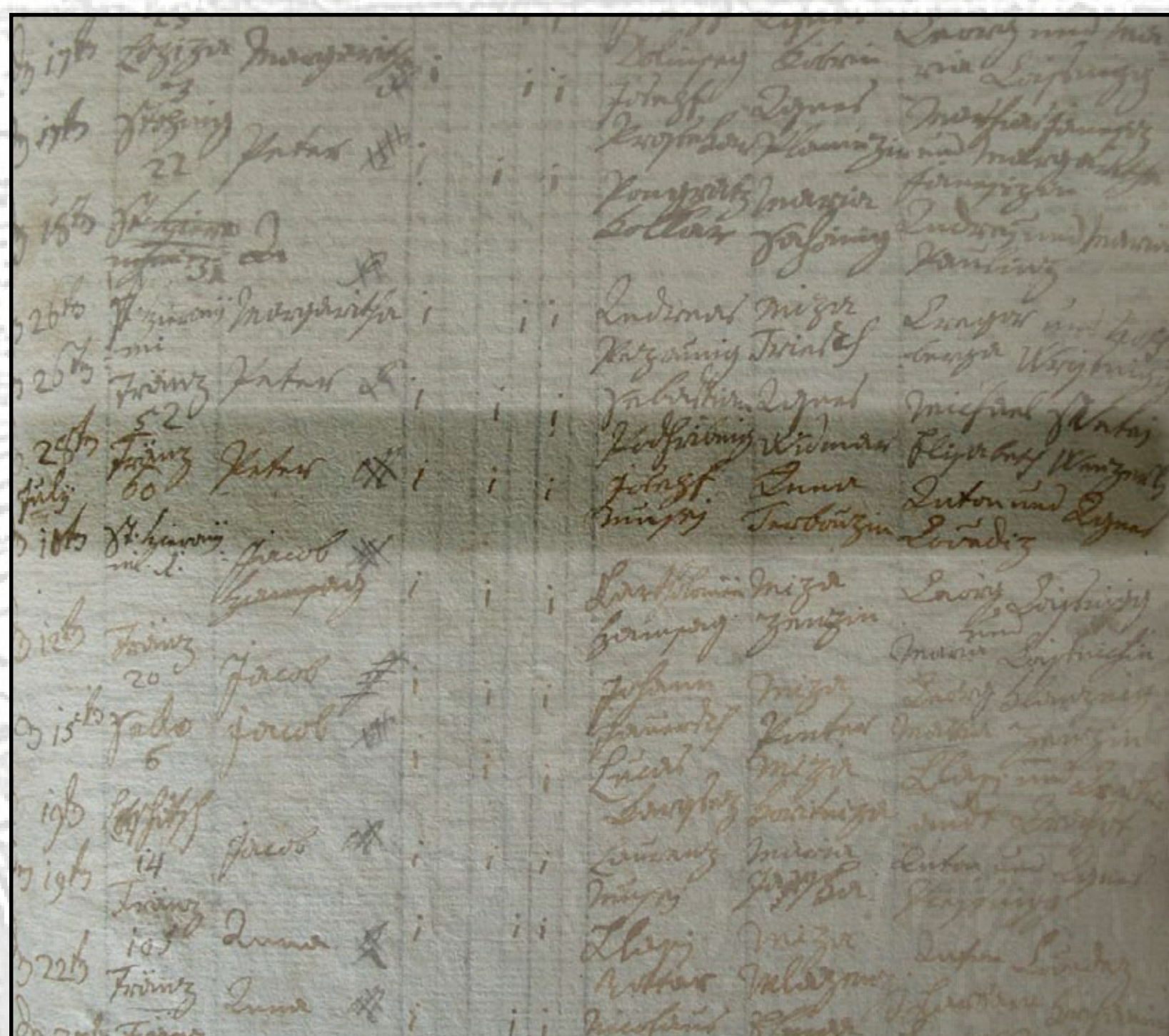

Vzorni učitelj Peter Musi, ki je v Šoštanju poučeval od leta 1822 do 1873, se je rodil 26. junija 1799 na Vranskem kot sin posestnika Josipa in Ane, rojene Trbovc. Šolanje, ki ga je pričel na Vranskem, je nadaljeval v Celju, kjer je leta 1819 končal učiteljski tečaj ter se nato kot učiteljski pomočnik zaposlil najprej kot privatni učitelj na gradu Jelšingrad v Šmarju pri Jelšah (1819-1820) in nato v Škocjanu pri Dobrli vasi na Koroškem (1820-1822). Leta 1822 je opravil izpit za poučevanje v prvem in drugem razredu glavnih šol ter istega leta zaprosil za delovno mesto v Šoštanju, kamor je bil najprej nameščen za začasnega učitelja in organista, naslednje leto pa je bil potrjen za rednega učitelja.

Leta 1927 je bil z odlokom lavantinskega konzistorija imenovan za vzornega učitelja, to je najboljšega učitelja v okrožju, in šola je dobila naziv vzorna šola. Leta 1828 je v Celovcu opravil izpit tudi za poučevanje v tretjem razredu glavnih šol, zaradi česar so ga vabili naj pride poučevati v Celje, vendar je ostal v Šoštanju, kjer se je leta 1831 poročil s hčerko graščaka iz Emmersdorfa pri Celovcu Berto Allesch. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok.

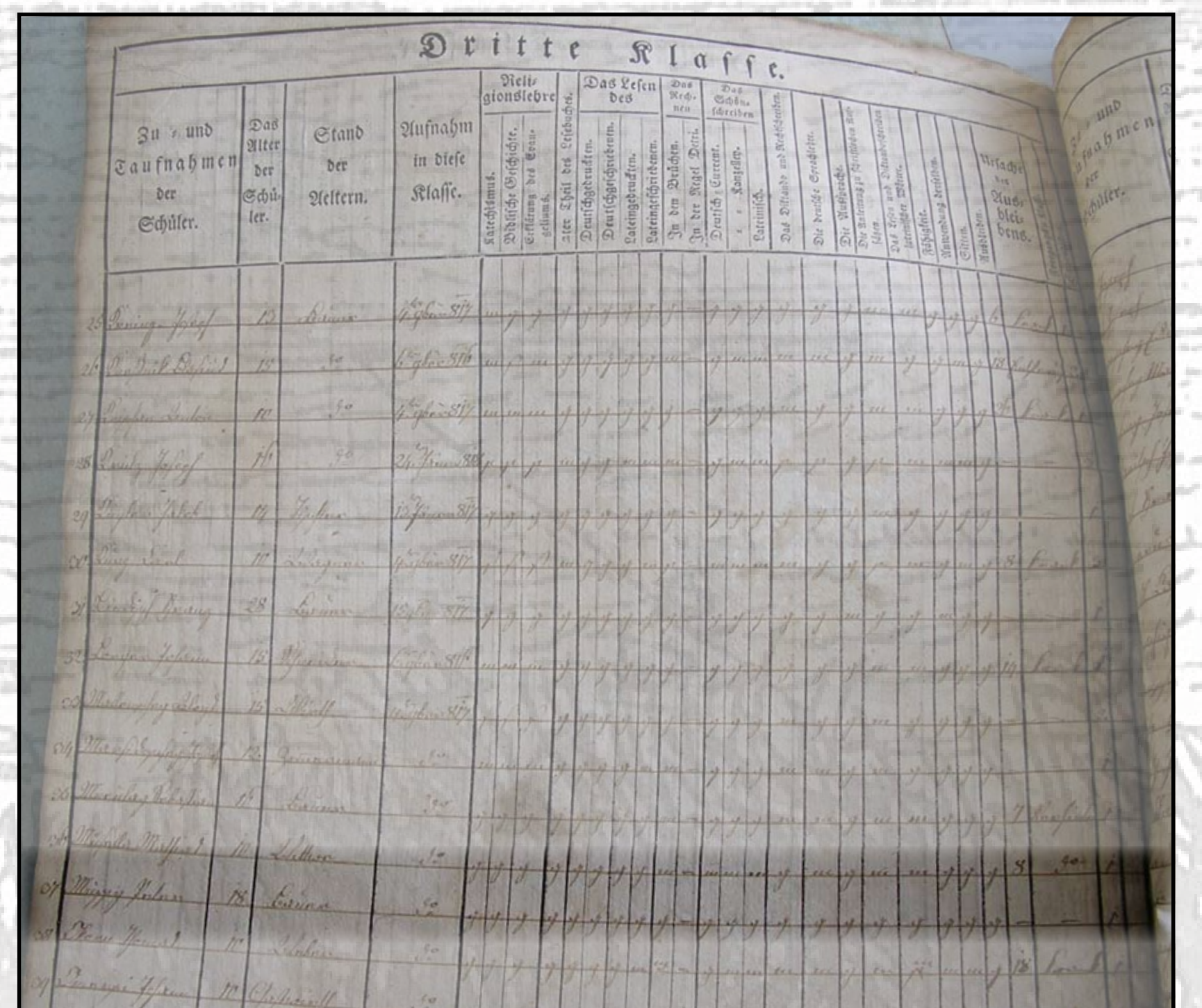
Leta 1870 je bil imenovan za nadučitelja, konec leta 1872 pa se je po 53-ih letih službovanja upokojil in naslednje leto svojemu nasledniku predal tudi upraviteljske posle. Za svoje delo je prejel več priznanj in odlikovanj, med njimi nagrado za vodenje nedeljske šole in za zasluge v sadjarstvu. Najvišje med njimi je bil zlati križec s krono, ki ga je prejel leta 1871.

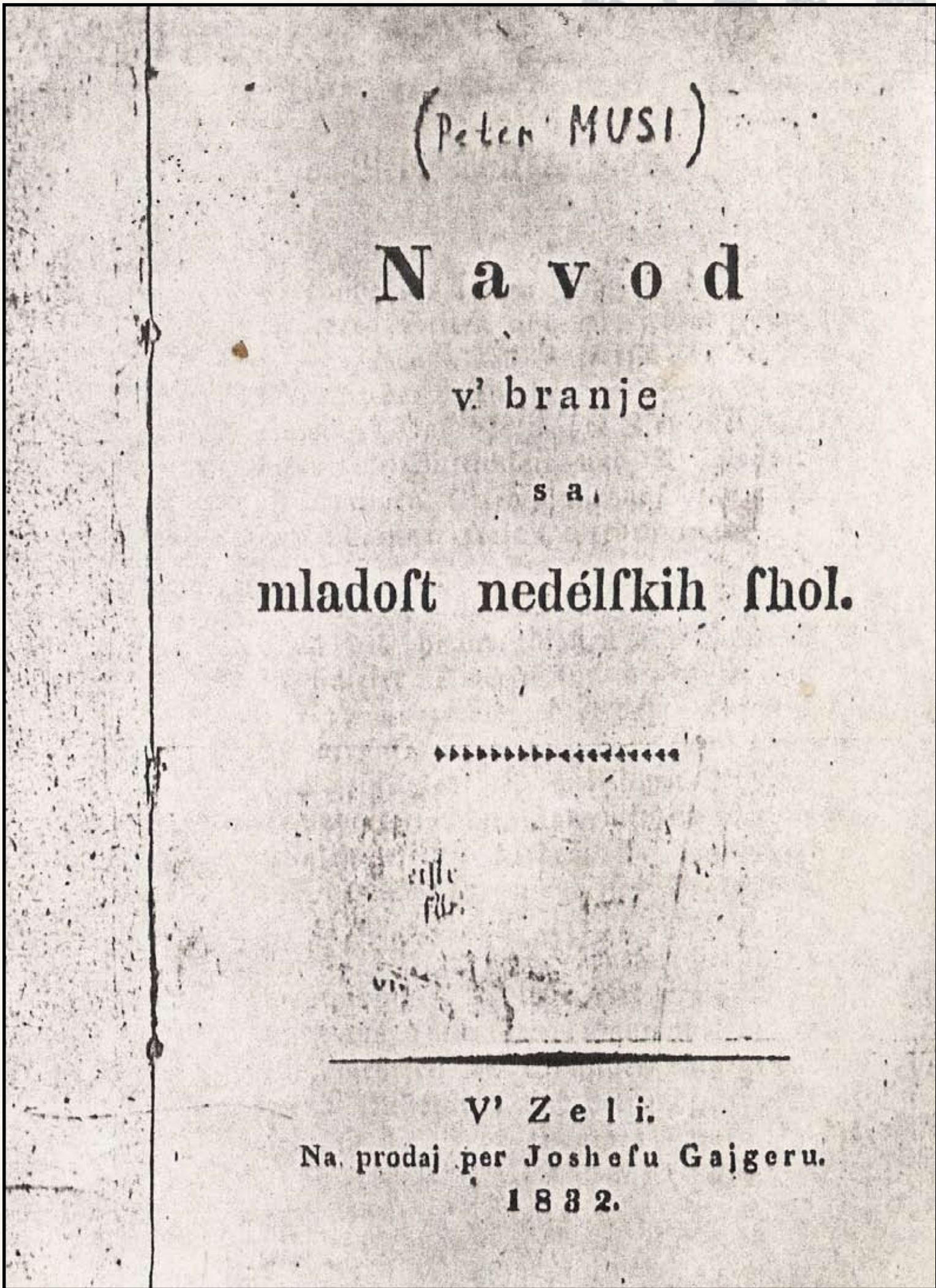
▼ Stran iz krstne knjige župnije sv. Mihaela Vransko. Original hrani župnijski urad Vransko.

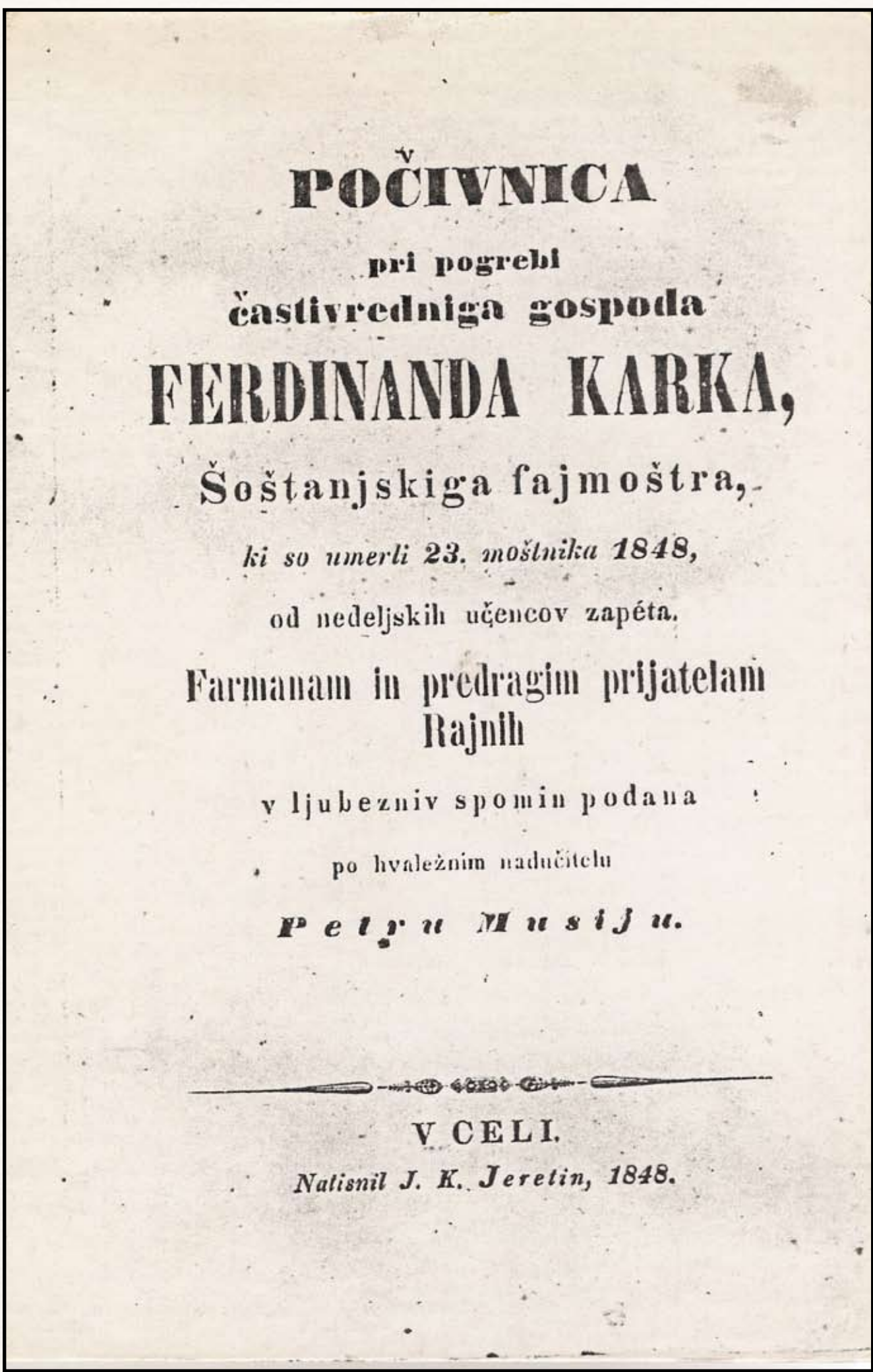
▲ Krajevni šolski nadzornik je v priporočilu Musija za rednega učitelja pohvalil njegovo obširno pedagoško znanje, ljubeznivo vedenje, neutrudno dejavnost in prizadevnost, ki jo je pokazal pri ustanovitvi nedeljske šole. V priporočilu je posebej poudaril, da poučuje tudi v slovenščini, ki je v teh krajih zelo razširjena, in da si je pridobil spoštovanje prebivalstva. Zaradi poučevanja v slovenščini je bila leta 1848 proti njemu celo vložena anonimna ovadba, češ da se preveč navdušuje za slovenščino in zanemarija pouk v nemščini, ki pa je bila zavrtnjena.

▼ Katalog učencev glavne šole v Celju, med katerimi je naveden tudi Peter Musi. Original je v Zgodovinskem arhivu Celje.

▲ Navod v branje sa mladost nedeljskih šol. Knjiga je izšla leta 1832 v Celju in je bila večkrat ponatisnjena. V uvodu je Peter Musi zapisal, da je to njegovo prvo delo namenjeno »učecim in učečim se«. Delo je razdeljeno v abecedni in berilni del. Z njo je poskušal vpeljati novo metodo učenja jezika, ki je temeljila na t. i. glaskovanju in ne več na učenju črk po njihovih imenih, ki pa se je prijela šele tik pred njegovo smrtjo.

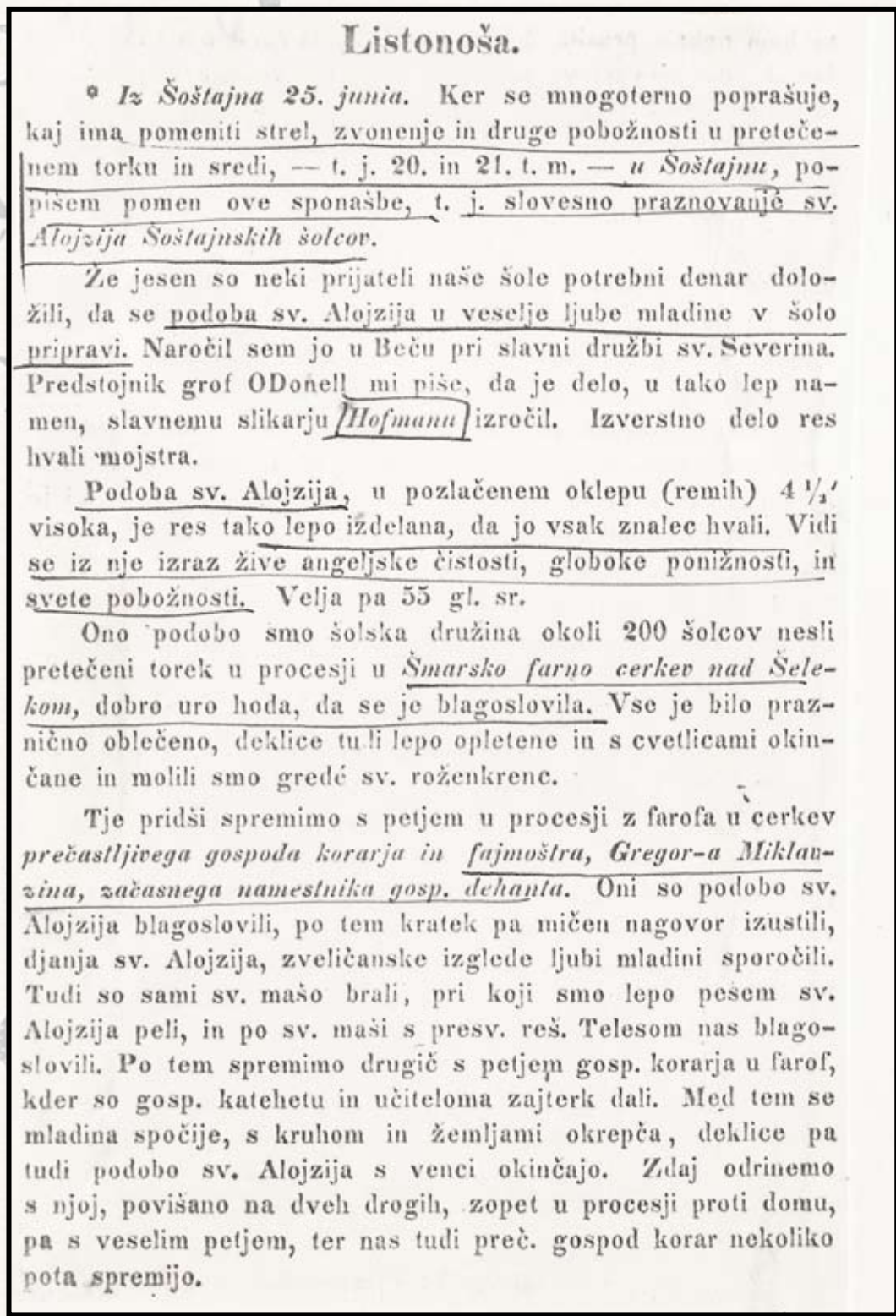
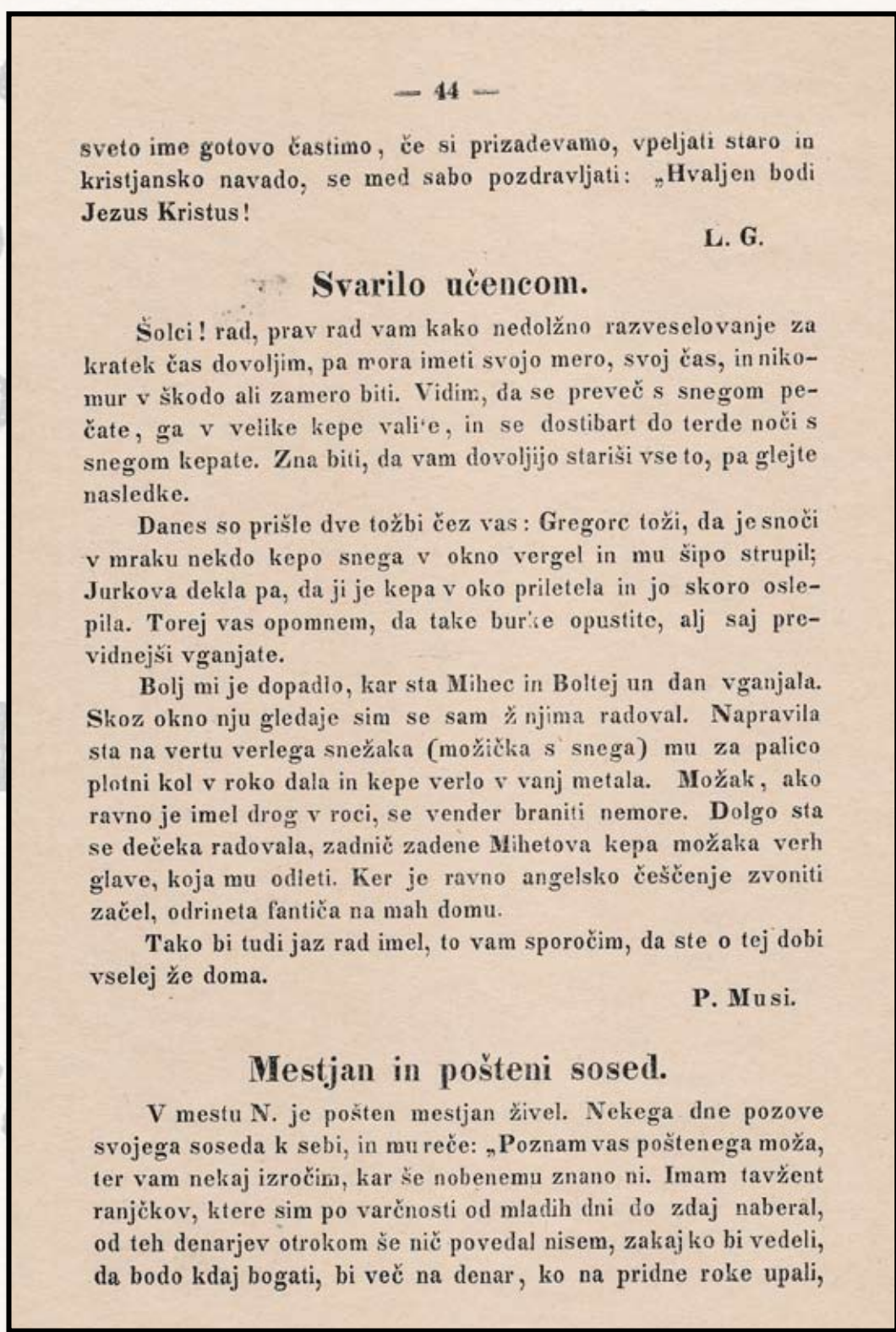
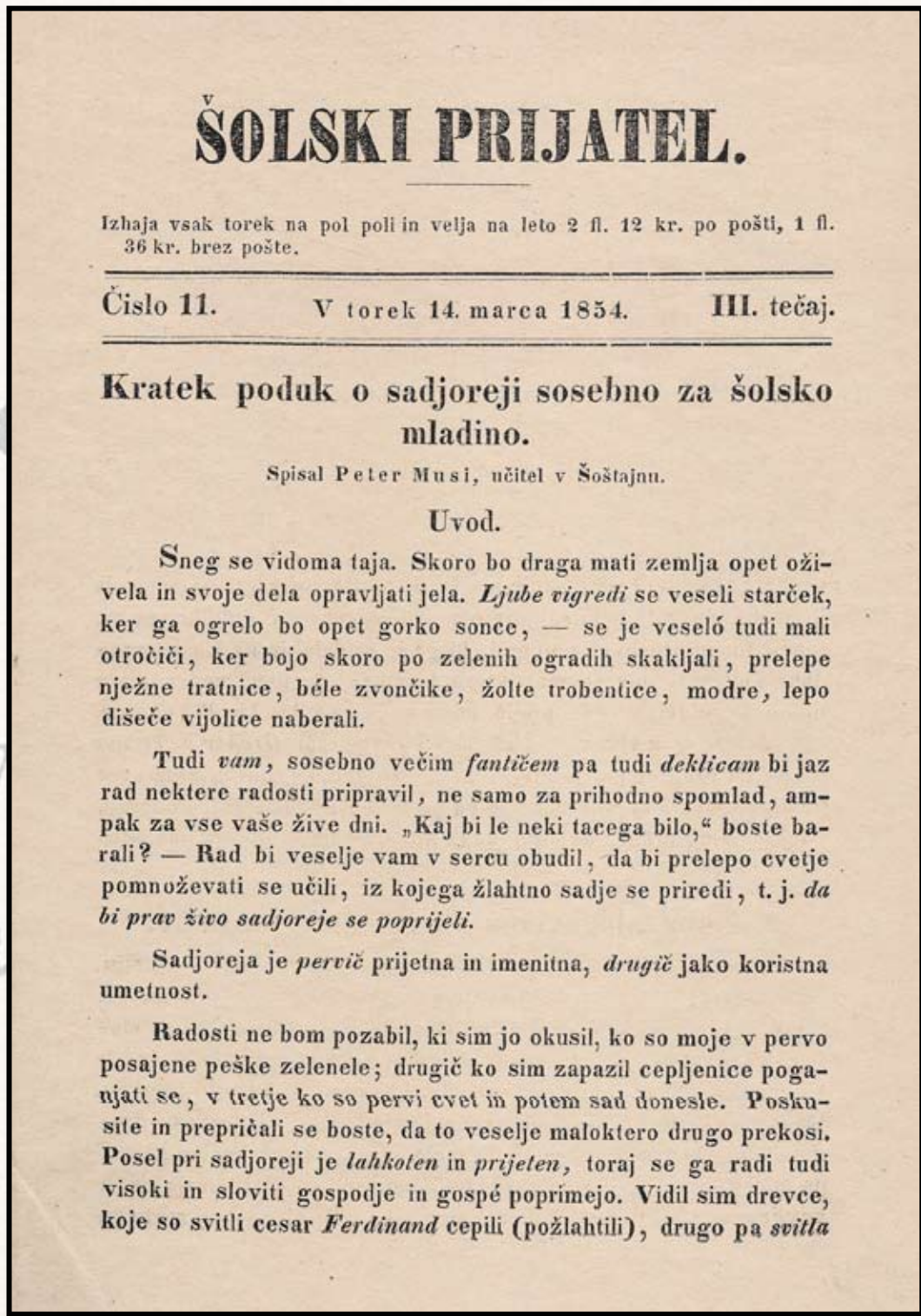
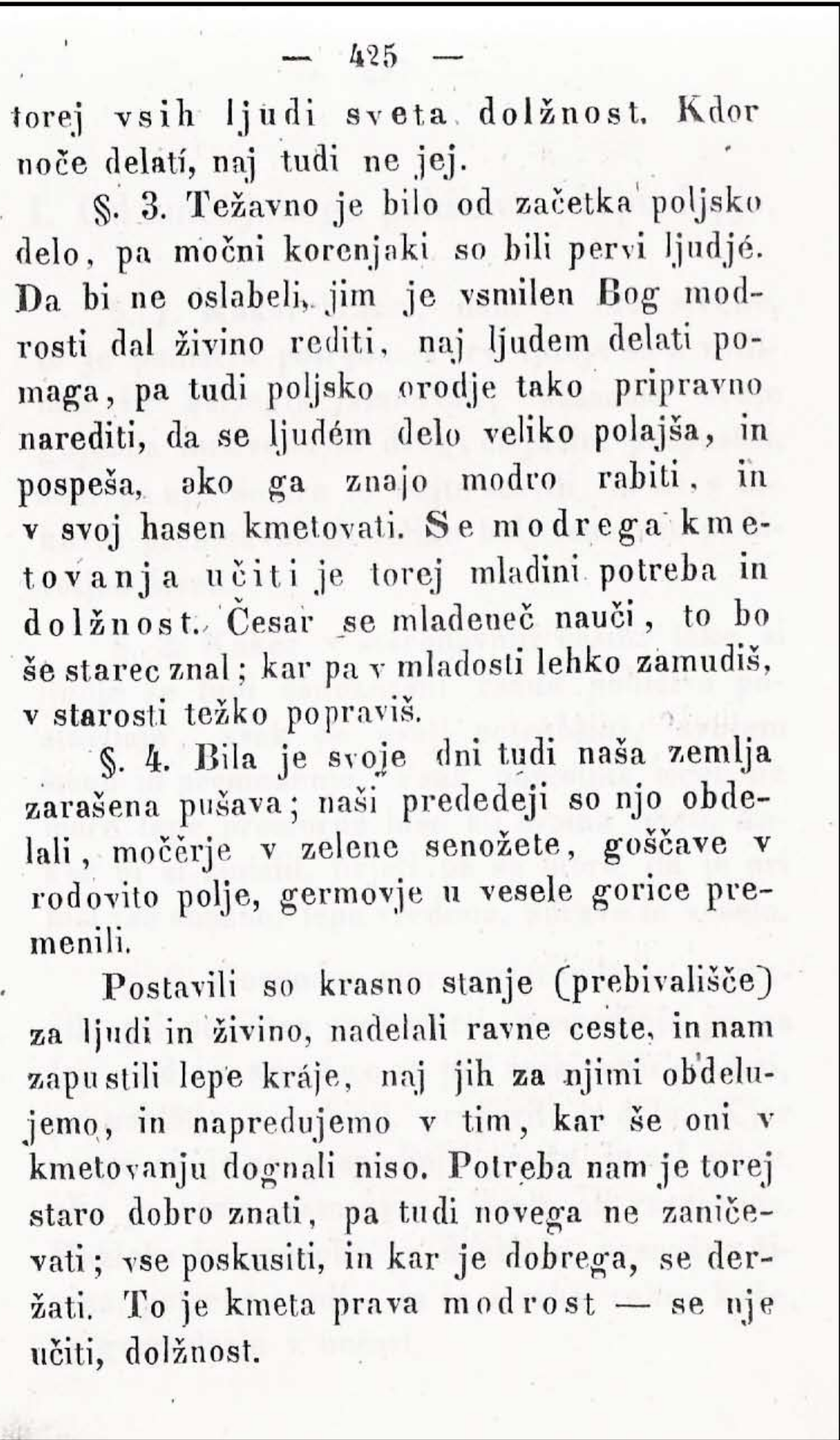
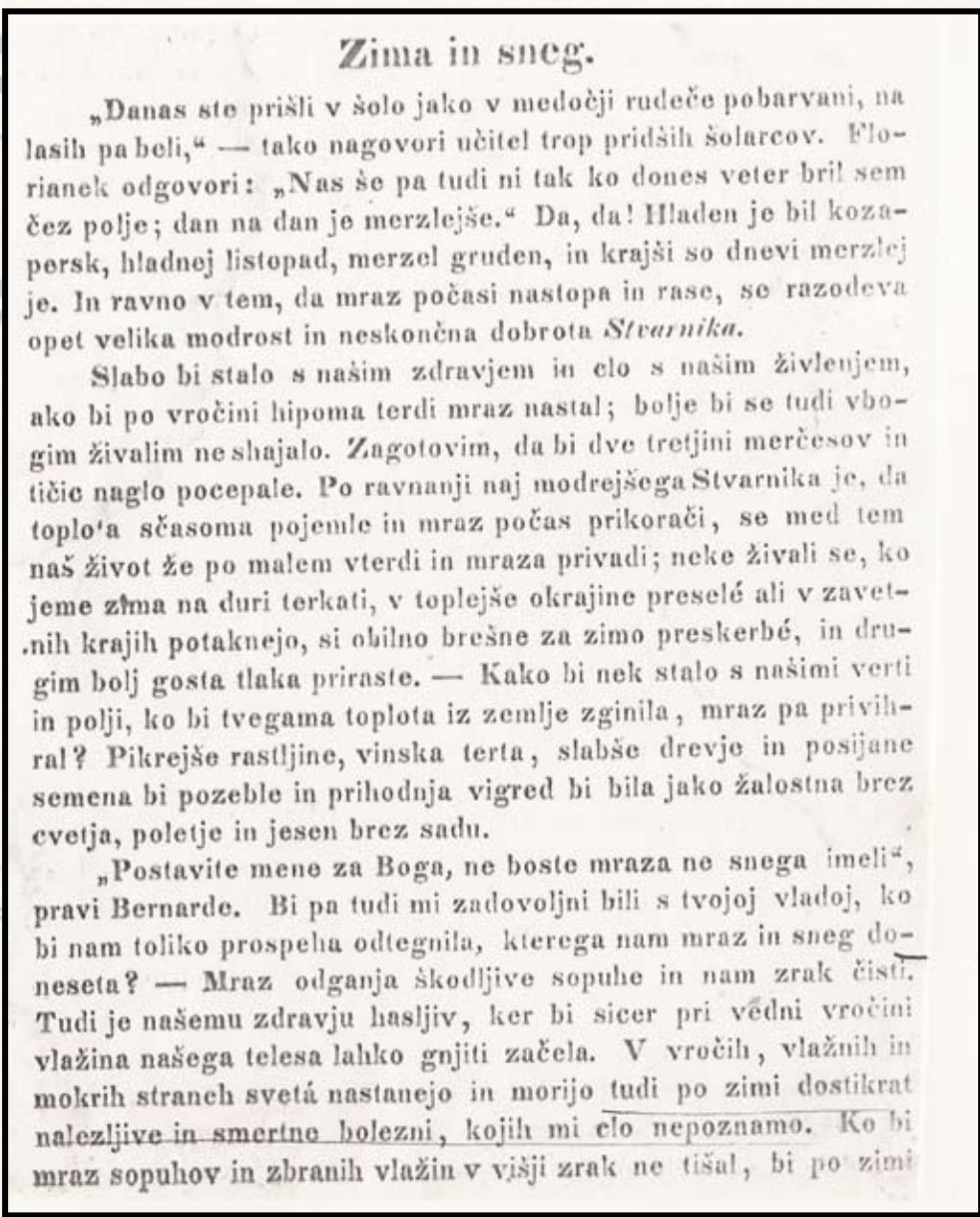
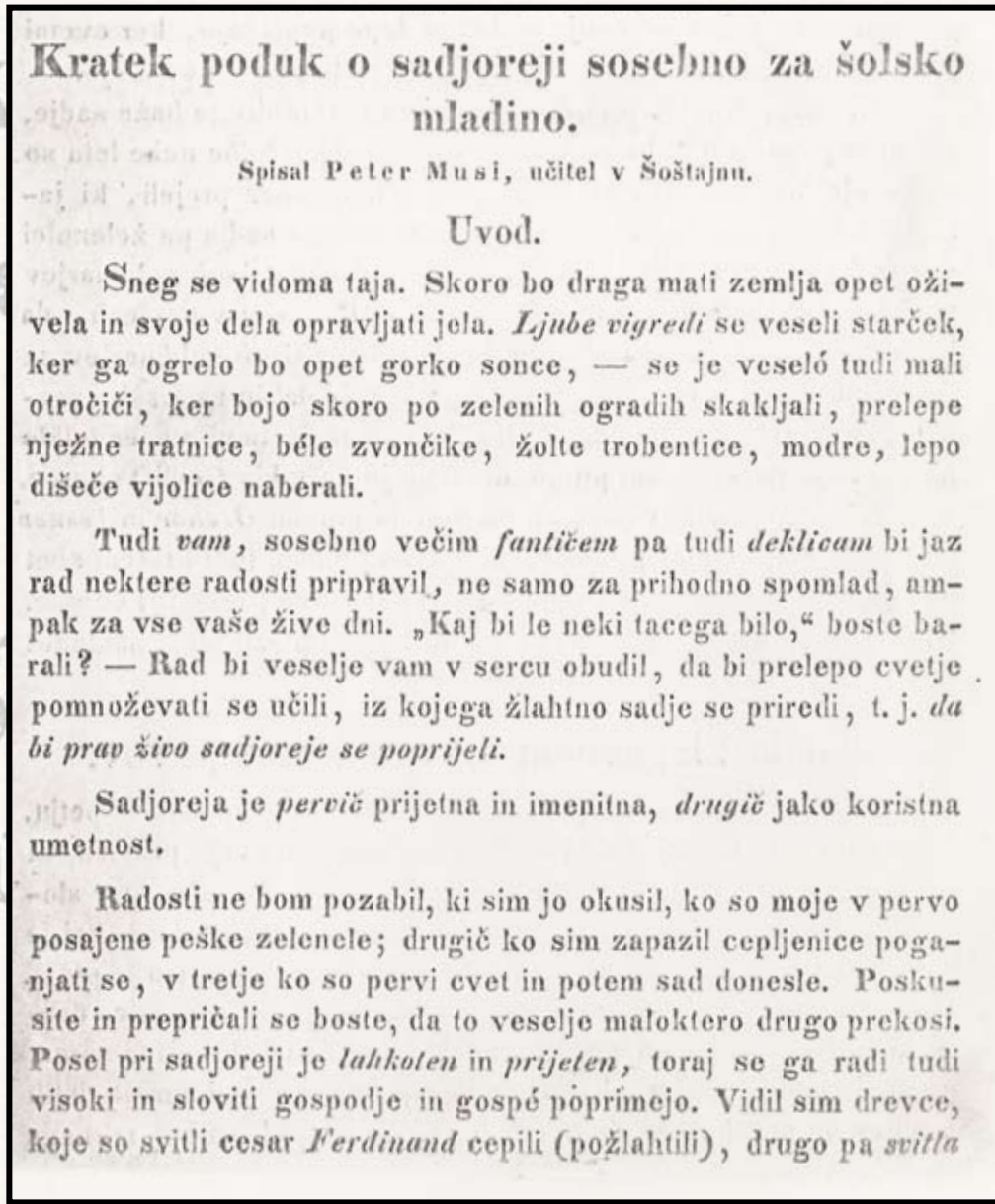
► Sestavek Vodba modrega kmetovanja po Koroškem, Krainskem in Štajerskem je Peter Musi spisal kot poglavje v Slomškovi knjigi Ponovilo potrebnih naukov za nedelske šole in je šele kasneje izšla kot samostojna knjiga. V njej je pisal o zidavi gospodarskih poslopij, o vrstah zemlje in obdelovanju, o travništvu, živinoreji, sadjarstvu, čebelarstvu, gozdarstvu in celo svilarstvu, ki se ga je tudi lotil, a ker ni bilo uspeha, kmalu opustil.

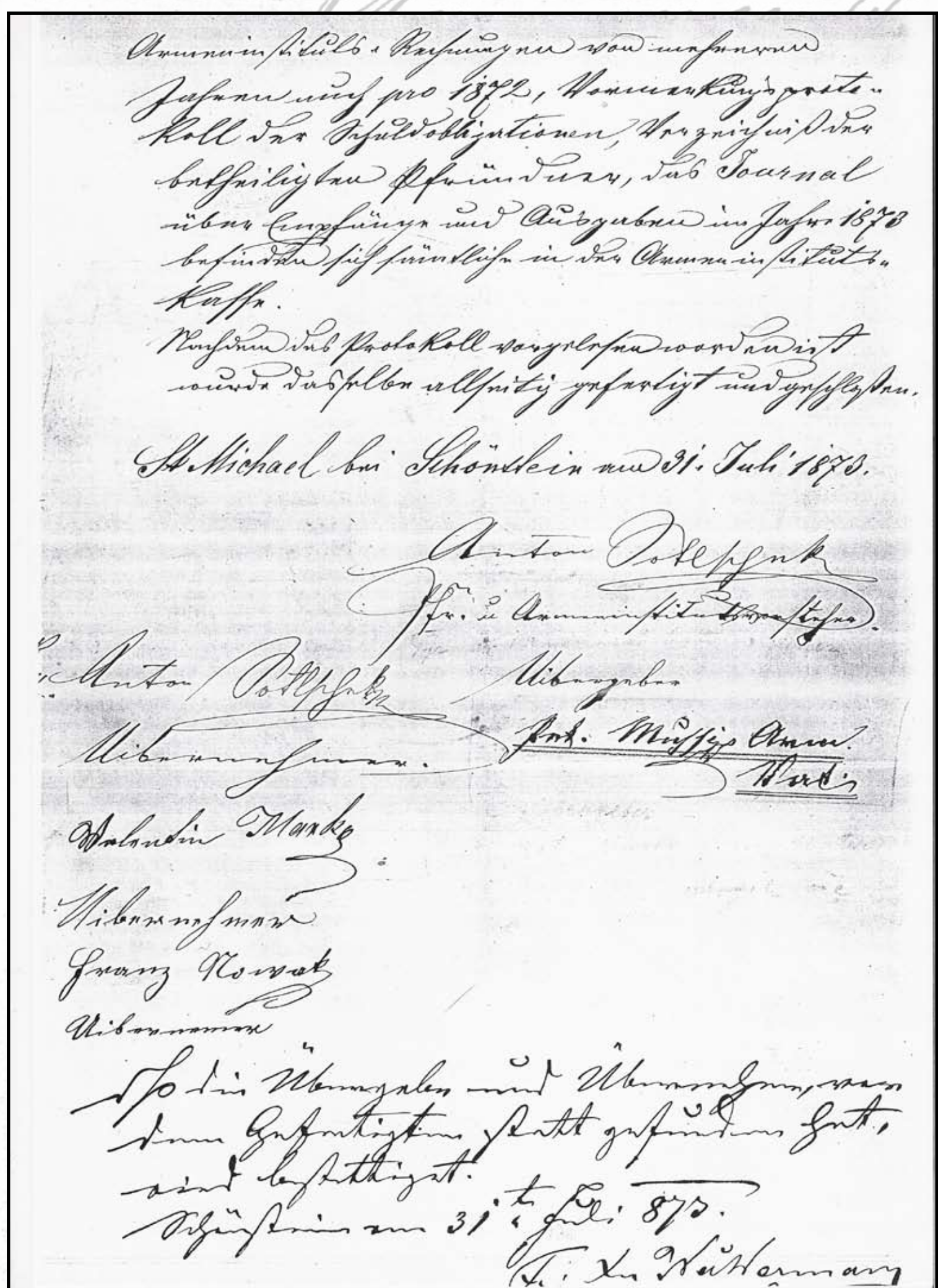
Musi je poučeval na trivialki, kjer je bil učni jezik nemški, in v nedeljski šoli, kjer je poučeval v slovenščini. Tu je spoznal, da bi bilo poučevanje v teh šolah uspešnejše, če bi imeli na voljo primerne učbenike. Tako je leta 1832 napisal učbenik za nedeljske šole z naslovom Navod v branje za mladost nedelskih šol. Ob njegovi izdaji je prišlo tudi do prvega stika z Antonom Martinom Slomškom. Ta je imel na vsebino knjige kar nekaj pripomb, vendar je leta 1839 delo toplo priporočil za ponatis in ko mu je bila leta 1849 poverjena naloga, naj sestavi nove učbenike za ljudske šole, je bil med njegovimi sodelavci tudi Peter Musi. Ta je za Slomška sestavil začetnico, ki je šla v tisk leta 1851, za pouk branja po glaskovalni metodi pa naj bi sestavil tudi slovensko začetnico, za katero pa ne vemo, če je sploh bila natisnjena. Sodeloval je tudi pri sestavi Malega in Velikega berila za prvošolce in pri Ponovilu potrebnih naukov za nedelske šole na kmetih iz leta 1854. Zanj je napisal obsežno poglavje z naslovom Vodba modrega kmetovanja po Koroškem, Krainskem in Štajerskem, ki je izšlo tudi kot samostojna knjiga. Musijevo poglavje je eno pomembnejših v celi knjigi in predstavlja neke vrste enciklopedijo za kmečko prebivalstvo.

Musijev pedagoški karakter pa se odraža tudi v prispevkih, ki jih objavljajl v Kmetijskih in rokodelskih novicah, Šolskem prijatelju, Drobtinica, ...

◀ Leta 1848 je pod imenom Počivnica pri pogrebi častivredniga gospoda Ferdinanda Karka izšel nekrolog v verzih, posvečen šoštanjskemu župniku Karku.

► Musijevi članki iz različnih iz časopisov.

▲ Listina o prenosu obveznosti »očeta ubogih«, kot se je ob tej priložnosti podpisal Peter Musi (Peter Musi, Armervater), na Antona Sotlška iz leta 1873. Listina je last Zvoneta Čebula iz Šoštanja.

Ob prihodu Petra Musija v Šoštanj je bil poklic učitelja še relativno slabo cenjen in predvsem slabo plačan. Musi je bil tako tudi organist, poleg tega pa je opravljal naloge občinskega pisarja ter privatnega učitelja za otroke šoštanjskega graščaka Maierja, v slovenskem jeziku pa je poučeval tudi grofa Rohkirch-Panthena. V zadnjem obdobju svojega življenja se je aganžiral tudi pri srbi za revne Šoštanjčane. Opravljal je delo upravitelja in predsednika Bratovščine dejanske ljubezni do bližnjega. Leta 1873 je zaradi svoje starosti predal to dolžnost Antonu Sotlšku.

Njegovo delovanje je bilo zelo pomembno tudi na področju »umnega kmetovanja«. Bil je ugleden sadjar, znan po vsem Štajerskem, član kmetijske in vrtnarske družbe v Gradcu ter vrtnarske družbe v Frauendorfu na Bavarskem. Svoje znanje in izkušnje z različnih področij kmetijstva je predstavil v številnih člankih, ki so izhajali v tedanjih časopisih. Bil pa je tudi prvi slovenski učitelj, ki se je zanimal za šolsko hranilništvo in velja za začetnika šolskega hranilništva na Slovenskem. Ideja šolskega hranilništva ni zamrla niti po drugi svetovni vojni in konec 70-ih let so najprizadevnejšim varčevalcem v šolskih hranilnicah začeli podeljevati Musijevo značko. Poleg šolske hranilnice pa je Peter Musi v Šoštanju leta 1854 ustanovil tudi javno knjižnico. V njej je takoj na začetku zbral 80 del v 174 zvezkih. Knjige je posojal sam in sicer brezplačno.

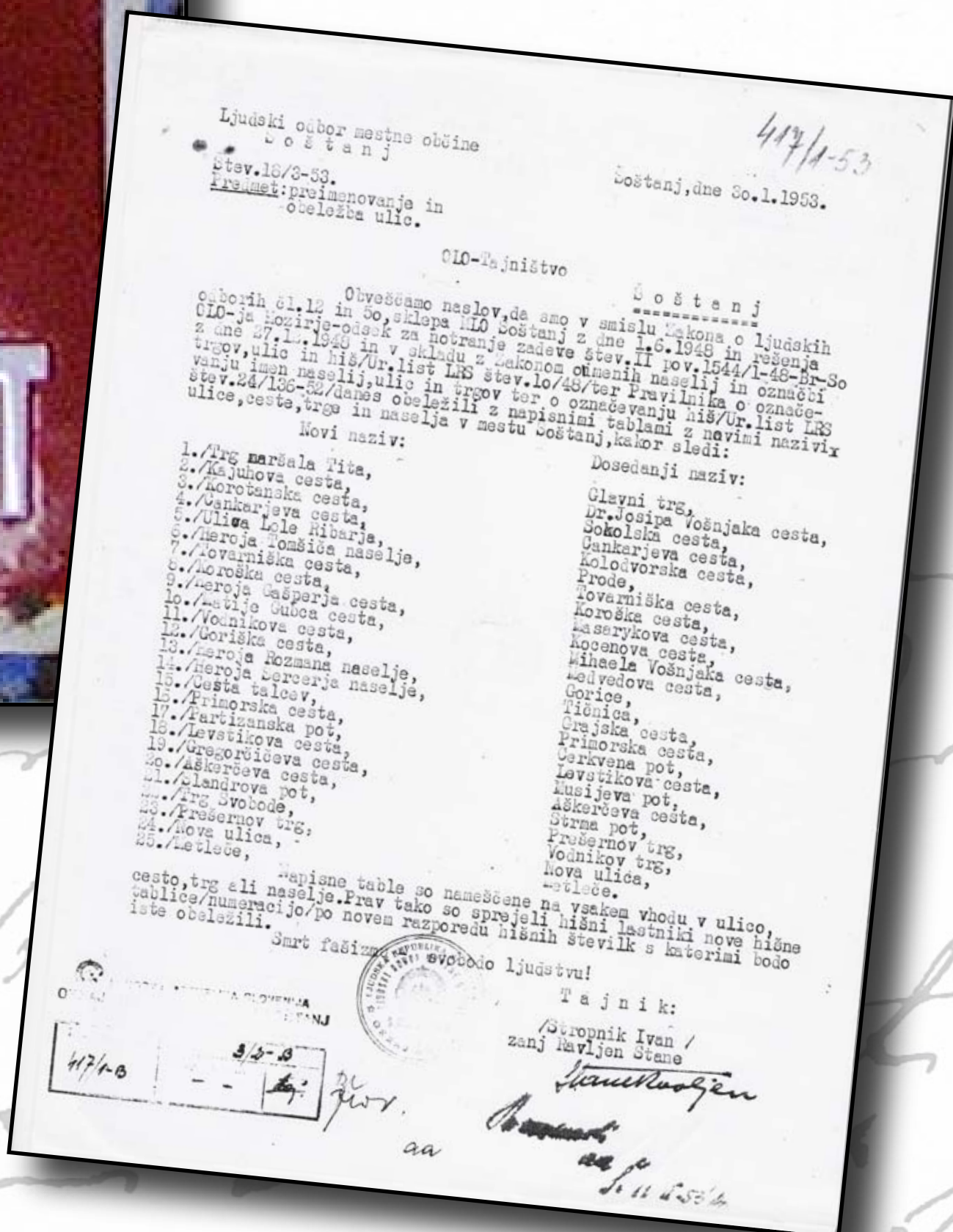
*) [Iz Šoštajna.] O veliko gospej, t. j. 15. velikega serpana l. l. smo našo bukvarnico otvorili. Nabralo se je do sadaj 80 raznih delov, ki 174 zvezkov obsežejo, Razdajalo se je v čitanje 143 zvezkov. Naj bolj se sega po drobtincah, življenji svetnikov in novicah. Naj gorljivejši braveci so se skazali Martin Melanšek, Jakop Kešpank, kmetovavcain Mica Lah v službi pri gosp. fajmoštru. Nadjam se, da nam zima dokaj čitavcov bo priklonila, temveč ker nobenega plačila, tud nobene priloge za knjige ne terjamo od bravecov. P. Musi, knižnik.

▲ Leta 1854 je Peter Musi v Šoštanju osnoval javno knjižnico. Kopija članka iz Šolskega prijatla, v katerem Musi poroča o začetku delovanja knjižnice.

▼ Začetnik slovenskega šolskega hranilništva Peter Musi v članku v Novicah navaja, da je dal po svojem poudarku pri lončarju izdelati 115 lončenih hranilnikov, ki jih je razdelil med učence. Imena tistih učencev, ki so privarčevali največ, je v članku tudi objavil. Učenci pa so dobili nove hranilnike in varčevanje se je nadaljevalo.

▲► Peter Musi je imel v preteklosti v Šoštanju tudi »svojo ulico«, ki pa je danes ni več. Listina o preimenovanju ulice je v originalu hranjena v Zgodovinskem arhivu Celje, Zvone Čebul iz Šoštanja pa še hrani tablico s hišno številko z ulice imenovane »Mussijeva pot«.

Hranilnize Šhofhtanjfskih uzhenzov.

Shé po otroku, ki sazhne denar sposnavati, vémo fklepati, kakofhni gospodar bode odrafhni zhlovek. Neki otrok shé pri sgodnih nogah svoje denarje in rezhi dobro okovarja in v dobizhek obra-zha; drugi jih pa malo obrajta in sapravlja;

Kar se pa fantizh nauzhi,
To mladenzh in starzhik storí.

Slo je tedaj potrebno, otroke sgodej varzhnosti vaditi in jih od sapravljivosti odurazhati.

Merselo se mi je uzhenze viditi, krajzer sa krajzerjem sapravljati, sa fladkarije isdati ali zlo saigrati. Opominjam jih vezhkrat, de nej ne delajo takó, pa vfe moje svarjenje je malo pomagalo. Drugo si vmislím. Dam pri lonzharju sa vfaziga uzhenza hranilnizo napraviti in uzhenzam-prav vshivo pred ozhi postavim potrebfhino varzhnosti in povém, kakó krajzer krajzerju pripomore. Tá in uni je vbosih starifhev, pa varzhnost ga je obogatila, takó snamo tudi mi h premoshenju prití, zhe smo le marijivi in varzhni.